

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 435/2023-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Petrom Hargašom, advokátom, Košická 56, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III (teraz Mestského súdu Bratislava IV) v konaní vedenom pod sp. zn. 35Er/5020/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 35Er/5020/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 35Er/5020/2014 konal bez zbytočných prietahov.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.
4. Náhradu trov konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 15. februára 2023 a prijatou na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 435/2023-16 z 15. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (teraz Mestského súdu

Bratislava IV) (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 35Er/5020/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie 10 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. V úvode je potrebné zmieniť, že s účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva v ostatných veciach z Okresného súdu Bratislava III na Mestský súd Bratislava IV. S ohľadom na to je v napadnutom konaní aktuálne príslušný konať Mestský súd Bratislava IV.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu vyplýva, že na základe návrhu na vykonanie exekúcie z 15. augusta 2014 je proti sťažovateľovi ako povinnému vedená exekúcia, ktorej predmetom je vymáhanie výživného. Okresný súd uznesením z 11. marca 2020 vydaným vyšším súdnym úradníkom zamietol sťažovateľov návrh na zastavenie exekúcie a nepovolil mu odklad exekúcie. Doložka o autorizácii tohto rozhodnutia bola vyhotovená 13. júla 2020 a toho istého dňa bolo rozhodnutie neúspešne doručované sťažovateľovi, ktorý si ho napokon osobne prevzal 14. augusta 2020 v informačnom centre súdu.

4. Proti predmetnému rozhodnutiu sa sťažovateľ bránil podaním sťažnosti doručenej súdu 26. augusta 2020, o ktorej rozhodol okresný súd konajúcí sudcom uznesením zo 7. februára 2022, právoplatným toho istého dňa, tak, že jeho sťažnosť zamietol.

5. Dňa 9. marca 2021 z dôvodu nečinnosti súdu sťažovateľ podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná, a 20. januára 2022 podal opakovanú sťažnosť, keďže súd vo veci nerozhodol ani nevykonal žiadny úkon. Predseda okresného súdu vo svojej odpovedi sťažovateľovi z 21. februára 2022 poukázal na tú skutočnosť, že 15. júna 2021 bola vec prerozdelená novému zákonnému sudcovi a vzhľadom na počet jemu pridelených vecí zákonný sudca o sťažnosti podanej proti uzneseniu z 11. marca 2020 rozhodol až 7. februára 2022.

6. Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľa doložené kópiou podania s podacou pečiatkou súdu, že 27. mája 2022 podala aj oprávnená (maloletá dcéra sťažovateľa v zastúpení matkou, pozn.) návrh na zastavenie exekúcie, o ktorom súd nerozhodol, takéto podanie sa v spise nenachádza a ani súdny exekútor ho neeviduje.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho v bode 1 označených práv postupom okresného súdu v napadnutom exekučnom konaní. Uvádza, že k zbytočným prietahom dochádza, pretože okresný súd dosiaľ nerozhodol ani o jeho sťažnosti proti uzneseniu z 11. marca 2020 podanej v auguste 2020, ani o návrhu oprávnenej na zastavenie exekúcie z mája 2022, a teda súd je nečinný (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.) dva a pol roka, pričom ale ide o bežnú, skutkovo a právne nenáročnú vec. Zdôrazňuje, že postup súdu v jeho veci

nesmeruje k odstráneniu jeho právnej neistoty, čo považuje aj za odopretie spravodlivosti a porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

8. Mestský súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol podrobnú chronológiu procesných úkonov, ale k tvrdeniam sťažovateľa o nečinnosti súdu vo veci rozhodovania o návrhu oprávnenej sa nijako nevyjadril.

III.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ vo svojej replike stručne uviedol, že aj zo samotného vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že „v konaní o návrhoch sťažovateľa“ došlo k prieťahom, čo potvrdzujú aj odpovede predsedu súdu na jeho sťažnosti, a preto zotrváva na podanej ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na jeho tvrdení, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 35Er/5020/2014 boli spôsobené zbytočné prieťahy, a tým došlo aj k odopretiu spravodlivosti a porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikaturu Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatury, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená

nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

14. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so svojím návrhom. Táto povinnosť súdu a sudcu podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp konania a vyplýva najmä z čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

16. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od skutkovej zložitosti veci. Po právnej stránke možno danú vec, rozhodovanie súdu v exekučnom konaní, považovať za štandardnú. Ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

17. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúvanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom. Je však potrebné konštatovať, že v priebehu konania sa ani sťažovateľ, ani oprávnená nezaujímali, z akých dôvodov nie je o návrhu na zastavenie exekúcie rozhodnuté. Hoci nie je povinnosťou účastníkov konania pripomínať všeobecným súdom ich povinnosti a žiadať ich o vykonanie procesných úkonov, ktoré už mali byť uskutočnené, treba uviesť, že sťažovateľ svoju vec ani raz neurgoval predtým, ako sa obrátil na ústavný súd, ani nepodal sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní, pričom v minulosti tak učinil.

18. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

19. Vychádzajúc z tvrdenia sťažovateľa (bližšie k tomu bod 6 nálezu), ku ktorému sa mestský súd nevyjadril a ani ho nerozporoval, ústavný súd konštatuje, že posudzované konanie sa na okresnom súde začalo 27. mája 2022 a dosiaľ nebolo skončené. Napadnuté konanie teda trvá rok a osem mesiacov bez toho, aby súd rozhodol o návrhu oprávnenej, o ktorom podaní ani nemá vedomosť a podľa okolností sa javí, že je založený v nesprávnom súdnom spise. Nemožno ale prisvedčiť

námietke sťažovateľa týkajúcej sa celkovej dĺžky konania v trvaní vyše deviatich rokov (exekúcia začala v roku 2014), keďže až doručením návrhu na zastavenie nastal okamih, keď bol príslušný vo veci konať okresný súd.

20. Ústavný súd ďalej uvádza, že pri otázke posúdenia, či vo veci došlo k zbytočným prieťahom, je potrebné vychádzať z kontextu celkových okolností prípadu. Z prehľadu procesných úkonov vyplývajúcich z vyžiadaného spisu okresného súdu je zrejmé, že postup súdu vo veci nebol optimálny, ani pokiaľ ide o rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na zastavenie exekúcie. Najskôr došlo k nesústredenej činnosti pri doručovaní predmetného uznesenia, keď pochybením súdu bolo sťažovateľovi odoslané na nesprávnu adresu, a to až po štyroch mesiacoch od jeho vydania. Následne o sťažnosti doručenej v auguste 2020 súd rozhodol až vo februári 2022, teda po roku a piatich mesiacoch, čo predstavuje ďalšie obdobie nečinnosti súdu vo veci sťažovateľa. Nie je však opodstatnená námietka sťažovateľa, že okresný súd je nečinný „*nepretržite 2,5 roka*“, pretože v čase podania ústavnej sťažnosti (15. februára 2023) už bolo o predmetnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté (7. februára 2022).

21. Vychádzajúc z už opísaného priebehu napadnutého konania, je zrejmé, že postup okresného súdu možno považovať za zdĺhavý a neefektívny a nesmerujúci sústredene k urýchlenému rozhodnutiu vo veci.

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

23. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že nečinnosť v postupe okresného súdu v napadnutom konaní nedosahuje takú intenzitu, ktorej dôsledkom by bolo porušenie aj tohto základného práva. S ohľadom aj na ďalšie okolnosti daného prípadu (najmä predmet konania, teda čo je pre sťažovateľa v stávke) nie je možné v danej veci uvažovať o odmietnutí spravodlivosti, a preto ústavný súd tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'účinenie

24. V súlade s čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. S ohľadom na to, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo o návrhu oprávnenej právoplatne rozhodnuté, ústavný súd prikázal mestskému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

26. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadost'účinenie v sume 10 000 eur a dôvodí opakovanými prieťahmi v konaní, v dôsledku čoho sa nemôže domôcť

právoplatného zastavenia exekučného konania, ktoré je proti nemu (podľa jeho tvrdenia bezdôvodne) vedené.

27. Ústavný súd návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovet, považujúc konštatovanie porušenia označených práv a prikázanie mestskému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov za postačujúce (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzal pritom do úvahy najmä tú skutočnosť, že účinky nerozhodnutia súdu o návrhu oprávnenej do stavu právnej istoty sťažovateľa boli minimálne, resp. žiadne, keďže výživné svojej maloletej dcére by sťažovateľ bol povinný platiť bez ohľadu na prípadné rozhodnutie súdu o zastavení exekučného konania.

VI.

Trovy konania

28. Náhradu trov konania pred ústavným súdom ústavný súd sťažovateľovi nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu), vychádzajúc z § 73 zákona o ústavnom súde, ktorý nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesoch (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Disponuje teda širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 357/2021, I. ÚS 418/2022, I. ÚS 268/2023).

29. Ústavný súd pri tomto svojom rozhodnutí zohľadnil okolnosti prerokúvanej veci, najmä skutočnosť, že pôvodná právna zástupkyňa už sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom nezastupuje, no predovšetkým argumentačne nízku kvalitu odôvodnenia ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na to nevyužil oprávnenie (nie povinnosť) priznať sťažovateľovi náhradu trov konania, považujúc výrok o porušení označených práv (rovnako ako pri nepriznaní primeraného finančného zadosťučinenia) v danej veci za postačujúci. Pokiaľ ide o úkon aktuálne splnomocneného právneho zástupcu sťažovateľa, a to vyjadrenie z 27. decembra 2023, jeho obsah ústavný súd nepovažoval za relevantný pre svoje rozhodnutie, a preto zaň náhradu trov tiež nepriznal.

30. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu